

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları : 558

Hz. HASAN

Prof. Dr. Mehmet Bahaüddin VAROL

ISBN : 978-975-389-742-6

Yayıncı Sertifika No : 15402

4. Baskı Mart 2017 Ankara 2.000 Adet

© Bütün yayın hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
İLK SAY Kurulu'nun 14.03.2012 tarih ve 8/6 sayılı
kararıyla uygun görülmüş ve Türkiye Diyanet Vakfı
Mütevelli Heyeti'nin 27.04.2012 tarih ve 1423/23
sayılı kararıyla basılmıştır.

Baskı: **TDV**
YAYIN MATBAACILIK TİC. ŞİLETMESİ

Serhat Mahallesi 1256 Sk. No: 11

Yenimahalle / Ankara

Tel.: 0312. 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312. 354 91 32

e-posta: tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

Hazret-i Hasan

Prof. Dr. Mehmet Bahaüddin Varol

İçindekiler

Hz. Peygamber Günlerinde Hz. Hasan	23
Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman Dönemlerinde Hz. Hasan	59
Hz. Ali Döneminde Hz. Hasan	83
Hz. Ali Dönemi Sonrasında Hz. Hasan	107
Şahsiyet ve Toplumsal Etki Yönüyle Hz. Hasan	167
Sonuç	215

Önsöz

İslam Tarihi'ndeki bazı şahıs ve dönemler farklı konumlarıyla tarihe yansımışlardır. Hz. Peygamberin İslam'ı teo-rik ve pratik anlamda ortaya koyup uygulama örneklerini insan aklı ve tecrübesine sunduğu Asr-ı Saâdet Dönemi, ideal toplum örneği olarak Müslümanların zihninde her zaman çok özel bir yere sahip olmuştur. İslam toplum yapısının ve idari düzeninin şekillenmeye başladığı ilk yıllar, genel İslam Tarihi'nde dikkatlerin üzerinde yoğunlaştığı bir dönemdir.

Hz. Peygamberin irtilaliyle başlayan yeni süreç ise Müslümanlar açısından yaşanacak birçok yeni durum ve şekillerin, acı ve sevinçlerin yaşandığı, bunun sonucunda da farklı birikim ve tecrübelerin kazanıldığı bir süreç olmuştur. İslam Tarihi'nde "Hulefâ-i Râşidîn Dönemi" olarak adlandırılan ve Hz. Peygamber'in eğitim ve uygulaması altında yetişen ashâbın idarede ve etkin olduğu bir dönem olarak bilinen bu süreç, barındırdığı olayların yanı sıra bu olaylardaki etkin rolleri gereği bazı kişilerin ön plana çıktığı bir dönemdir. Söz konusu bu dönemde yaşanan olaylar Müslümanların zihin dünyaları ve düşünce ufuklarında kimi zaman acılarla, kimi zaman da farklı tecrübelerle önemli izler bırakmıştır.

Bu sürecin en önemli konusu hiç şüphesiz "Hilafet"tir. Hilafet müessesesi ve halifelik sadece o dönem için değil, günümüze kadar uzanan çizgide Müslümanların üzerinde tartıştığı önemli bir problemdir. Ancak, ilk düşünce ve uygulamaların yaşandığı bu dönem her zaman için daha sonraki dönemlerdeki tartışmalarda temel referans kaynağı olmuştur. Bu çerçevedeki tartışmalar kişi, kavram ve ilkeler noktasında adeta bir metafor oluşturmuştur. Kalemle alınan eserler ve güncel araştırmalar konu ile ilgili birçok hususu mercek altına almışlar, tahlil ve değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Diğer taraftan bu sürecin önemli simaları ve onlar çevresinde gelişen olaylar da döneme ait birçok detayı barındırmaktadır. Hz. Peygambere yakınlıklarıyla Müslümanların gönül dünyalarında farklı bir yere sahip olan Ehl-i Beyt fertleri ve onlar çerçevesinde cereyan eden olaylar diğerlerinden çok daha farklı ve özel bir yer işgal ederler. Hz. Ali ve onun şehit edilmesinden sonra oğlu Hz. Hasan bu sürecin iki kilit ismi konumundadırlar. Ehl-i Beyt ile ilgili yaptığımız araştırmalar esnasında da tespit ettiğimiz bir durum bizim bu araştırmayı yapmamıza neden olmuştur. Bu süreçte etkin birçok sahâbî ile ilgili olarak gerek yüksek lisans ve doktora tezi, gerekse diğer araştırmalar yapılırken, Hz. Ali ve Hz. Hasan gibi önemli simaların hayatları ve mücadeleleri bir bütün halinde, temel kaynak ve rivayetlere dayalı bilimsel çalışmalara konu edilmemiştir. Söz konusu şahıslarla ilgili olarak İslam dünyasında farklı görüş ve düşüncelerden kaynaklanan taraflı ve duygusal yaklaşımlarla kaleme alınan eserlerin varlığı ve hatta çokluğu ise dikkat çeken bir husustur.

Bu nedenle, araştırmamızda; Hz. Peygamber'in hayatında onun torunlarından farklı ve özel bir konuma sahip olan, yine bu özelliği nedeniyle Ehl-i Beyt olarak Müslümanların düşünce ve duyu dünyalarında seçkin bir yeri bulunan Hz. Hasan'ın hayatı ve ilk İslam toplumundaki yeri, temel kaynak ve rivayetler ışığında objektif olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Bu, O'nun kişilik ve özelliklerinin, düşünce ve tavırlarının en doğru şekilde ortaya konulup anlaşılmasını sağlayacak bir yaklaşım olacaktır. Önyargı ve duygusal bakışların kapattığı veya onu övme ve yüceltme adına abartılıp uydurulan bilgi ve saptırmalardan uzak olarak olayların ve kişilerin gerçek yönlerinin görülmesi doğru bilgiye ulaşma açısından çok önemli bir bakış açısı oluşturacaktır.

Bu amaçla gerçekleştirdiğimiz araştırmamız giriş ve beş bölümden oluşmaktadır. Hz. Hasan'ın ailesi, doğumu ve çocukluğunun ele alındığı "Hz. Peygamber Günlerinde

Hz. Hasan” başlıklı birinci bölümü, onun ilk üç halife dönemindeki durum ve faaliyetlerinin ele alındığı “Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman Dönemlerinde Hz. Hasan” başlığıyla ikinci bölüm takip etmektedir. Hz. Hasan’ın siyasî ve sosyal olaylar içerisinde görünmeye başladığı bir dönem olan Hz. Ali dönemi ise “Hz. Ali Dönemi’nde Hz. Hasan” başlığıyla üçüncü bölümde, kendi halifeliği ve vefatına kadar geçen olaylar bütünü ise “Hz. Ali Sonrasında Hz. Hasan” başlığıyla dördüncü bölümde ele alınmıştır. “Kişilik ve Toplumsal Etki Yönüyle Hz. Hasan” başlıklı beşinci ve son bölüm ise, onun şahsiyeti ile dinî, siyasî, sosyal ve ilmi yönlerinin tespit ve tahlil edildiği bir bölüm olacaktır.

İslam Tarihi’nin önemli bir siması ile ilgili yaptığımız bu çalışmanın diğer araştırmalara da bir basamak oluşturması temennisiyle...

Mehmet Bahaüddin VAROL
Konya, 2012